

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายและมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 (พิษณุโลก ตาก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สร้างกรอบมาตรฐานและแนวปฏิบัติดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคนี้ รวมถึง สร้างต้นแบบธุรกิจและแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกลุ่มจังหวัดดังกล่าว

ผลของการวิจัยเสนอกรอบมาตรฐานและแนวปฏิบัติดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรวมถึงต้นแบบธุรกิจและแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม ในกลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง 1 สำหรับกลุ่มบริการการแพทย์สมัยใหม่ กลุ่มโรงแรมรีสอร์ท อาหารและบริการเดินทางเพื่อสุขภาพและกลุ่มสปาและแพทย์ทางเลือก ใน 8 ประเด็น ได้แก่ มาตรฐานในด้านกายภาพ มาตรฐานในด้านการเข้าถึง มาตรฐานในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มาตรฐานในด้านความปลอดภัยและความสะอาด มาตรฐานในด้านคุณภาพการบริการ มาตรฐานในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มาตรฐานในด้านบุคลากร และมาตรฐานในด้านกิจกรรม ซึ่งจุดเน้นและรายละเอียดของมาตรฐานใน 3 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความแตกต่างกันไป นอกจากนี้ การถอดบทเรียนการพัฒนาต้นแบบ ได้พบปัจจัยสำคัญแห่งการเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ ความมีอัตลักษณ์และการสร้างเรื่องราวเชื่อมโยง การจัดการความรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

ในด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือภาคเอกชนและภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมี 2 แนวทางในการขับเคลื่อน ก็คือ แนวทางจากล่างสู่บน และแนวทางจากบนสู่ล่าง รูปแบบที่ดีที่สุดในการพัฒนาเครือข่าย คือ การพัฒนาหุ้นส่วนความร่วมมือและการสร้างโอกาสผ่านเครือข่ายธุรกิจ โดยเบื้องต้น มีทิศทางการขับเคลื่อนเครือข่ายในสามประเด็น ได้แก่ การทำการตลาดร่วมกัน การพัฒนาทรัพยากรร่วมกัน และการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพร่วมกัน ทั้งนี้ ผลการวิจัยก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การส่งเสริมมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาต้นแบบของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่อไป

คำสำคัญ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาการท่องเที่ยว

Abstract

The research titled The Development of Health Tourism Standard and Network in the Area of Lower North Provincial Cluster 1(Phitsanulok, Tak, Sukhothai, Petchabun, Uttaradit) aims to develop collaborative network from private and public sector in driving health tourism, to create standard framework and guidance for health tourism operation in this region, and to create participatory health tourism attractions and business learning prototype. The participatory action research is adopted, with the health tourism stakeholders in that provincial cluster.

The research results present health tourism standard framework and guidance, including participatory health tourism attractions and business learning prototype in this provincial cluster in three areas: Modern Medical Services, HoReTra or Hotel, Restaurant, and Travel, and Spa and alternative health care. There are 8 issues of standard, physical, accessibility, facilities, safety and hygiene, service quality, social and environment responsibility, people and activities. However, the focus of standard in each group is different. Besides, the lesson learned from prototype developments revealed important success factors, which are, identity and shared story, knowledge management, creation of value added and creation of connected network.

In terms of Private and public sector's collaborative network development in driving health tourism, there are two approaches. The first approach is bottom up direction and the second is from top to bottom direction. The most effective collaborative network form is the partnership and business networking. Initially, there are three types of partnership: marketing alliance, participatory health tourism resources development, and participatory designation of health tourism development plan. So, the research results contribute in health tourism development guidance based on integration of stakeholder's collaboration, health tourism standard promotion and the knowledge management to create health tourism prototype in the future.

Keywords: Health Tourism, Collaborative Network, Tourism development